

Тема

Методи і прийоми
навчання української
мови в початковій школі

План

1. Поняття про методи і прийоми навчання
2. Класифікація методів навчання мови:
 - а) за джерелами передачі і сприймання інформації
 - б) за характером логіки пізнання
 - в) за характером пізнавальної діяльності
 - г) за основними дидактичними завданнями
 - д) інтерактивні методи навчання
3. Критерії вибору методів і прийомів навчання української мови в початковій школі

Метод навчання

спосіб упорядкованої взаємної
діяльності вчителя й учнів,
спрямований на розв'язання
навчально-виховних завдань

Методи навчання передбачають визначення

мети навчання
як передумови
взаємодії вчителя
та учня

спосіб подання
навчального
матеріалу

спосіб
взаємодії
вчителя та учнів

характеру
оцінювання
засвоєних знань

Прийом навчання

складова методу,
елементарна педагогічна
дія, на якій ґрунтується
застосування певного методу

Прийоми навчання мови

аналіз (поділ слів на звуки, морфеми)

синтез (утворення складів із окремих
звуків, речень зі слів)

порівняння (різна вимова голосних і
приголосних)

мовний розбір: частковий і повний
(фонетичний, граматичний)

списування (як орфографічна вправа)

ігрові прийоми навчання

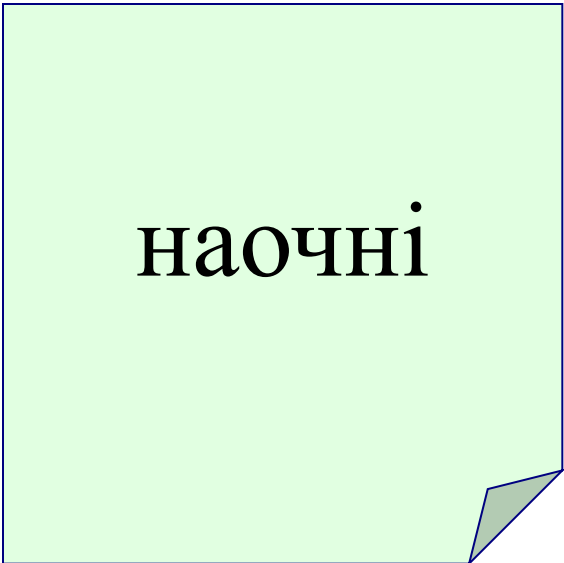
Класифікація методів навчання мови

- за джерелами передачі і сприймання інформації
- за характером логіки пізнання
- за характером пізнавальної діяльності
- за основними дидактичними завданнями

Методи навчання мови за джерелами передачі і сприймання інформації

словесні

наочні

практичні

Словесні методи навчання української мови

(розповідь, пояснення, бесіда,
лекція, інструктаж, робота з книгою)

спрямовані

на

**засвоєння мовних знань
і формування відповідних
умінь і навичок**

Словесні методи навчання української мови

Розповідь — метод навчання, який передбачає оповідну, описову форми розкриття навчального матеріалу з метою спонукання учнів до створення в своїй уяві певного образу.

Пояснення — метод навчання, за допомогою якого вчитель розкриває сутність певного явища, закону, процесу.

Словесні методи навчання української мови

Бесіда – метод навчання, який передбачає використання попереднього досвіду учнів із певної проблеми і на основі цього залучення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових понять або відтворення вже наявних. Види бесід: репродуктивні, евристичні; вступні, поточні, підсумкові.

Лекція – метод навчання, за допомогою якого вчитель у словесній формі розкриває сутність понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою. Види лекцій: навчальні, публічні.

Словесні методи навчання української мови

Інструктаж — метод навчання, який передбачає розкриття норм поведінки, особливостей застосування методів і навчальних засобів, дотримання техніки безпеки напередодні використання їх у процесі виконання навчальних операцій.

Робота з книгою — метод навчання, який спрямований на формування в учнів розуміння, що основне джерело отримання інформації — не вчитель, а книга.

Практичні методи навчання української мови

(лабораторний метод,
практична робота, вправи)

спрямовані
на
формування й удосконалення
мовних умінь і навичок учнів

Практичні методи навчання української мови

Лабораторний метод — метод навчання, який передбачає організацію навчальної роботи з використанням спеціального обладнання та за визначеною технологією для отримання нових знань або перевірки певних наукових гіпотез на рівні досліджень.

Практична робота — метод навчання, спрямований на застосування набутих знань у розв'язанні практичних завдань.

Практичні методи навчання української мови

Вправи — метод навчання, який передбачає цілеспрямоване, багаторазове повторення учнями певних дій чи операцій із метою формування вмінь і навичок.

Види вправ:

- за характером навчальної роботи (письмові, графічні, технічні);
- за навчальною метою (підготовчі, пробні — попереджувальні, коментовані, пояснювальні, тренувальні — за зразком, за інструкцією, за завданням без докладних вказівок), творчі.

Наочні методи навчання української мови

(демонстрація, ілюстрація,
спостереження)

спрямовані

на

засвоєння мовних знань і
формування відповідних
умінь і навичок

Наочні методи навчання української мови

Демонстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх натуральному вигляді, динаміці.

Ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (фотографії, малюнки, схеми, графіки).

Спостереження – метод навчання, який передбачає сприймання певних предметів, явищ, процесів у природному і виробничому середовищі без втручання у ці явища і процеси.

Методи навчання мови за характером логіки пізнання

Аналітич
ий
метод

Синтетич
ний
метод

Індуктивн
ий
метод

Дедуктив
ний
метод

Методи навчання мови за характером логіки пізнання

Аналітичний метод — метод навчання, який передбачає мислительне або практичне розкладення цілого на частини з метою виокремлення суттєвих ознак цих частин.

Синтетичний метод — метод навчання, який передбачає теоретичне або практичне поєднання виділених аналізом елементів чи властивостей предмета, явища в одне ціле.

Методи навчання мови за характером логіки пізнання

Індуктивний метод — метод, який передбачає вивчення предметів, явищ від одиничного до загального.

Дедуктивний метод — метод, який передбачає вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного.

Методи навчання мови за характером пізнавальної діяльності

**спрямовані
на**

**засвоєння мовних знань,
формування і вдосконалення
відповідних умінь і навичок**

Методи навчання мови за характером пізнавальної діяльності

Пояснювально-ілюстративний метод — метод навчання, сутність якого полягає в тому, що вчитель за допомогою різних прийомів навчання (повідомлення, демонстрації схем, таблиць) організовує сприймання учнями потрібної їм інформації, яку вони фіксують у пам'яті.

Методи навчання мови за характером пізнавальної діяльності

Репродуктивний метод – метод навчання, який передбачає відтворення готових зразків.

Ознаки методів:

- знання учням пропонуються в “готовому” вигляді;
- учитель не тільки повідомляє знання, а й пояснює їх;
- учні свідомо засвоюють знання, розуміють їх і запам’ятовують; критерієм засвоєння є правильне відтворення (репродукція) знань;
- міцність засвоєння забезпечується шляхом багаторазового повторення знань.

Методи навчання мови за характером пізнавальної діяльності

Проблемний метод — метод навчання, який передбачає створення вчителем проблемної ситуації, допомогу учням у виокремленні та «прийнятті» проблемної задачі, використання словесних методів (пояснення, розповіді, лекції) для активізації розумової діяльності учнів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу, шляхом отримання нової інформації.

Методи навчання мови за характером пізнавальної діяльності

Частково-пошуковий метод — метод навчання, спрямований на залучення учнів до пошуків шляхів, прийомів і засобів розв’язання пізнавальної задачі.

Для забезпечення дієвості цього методу необхідне:

- створення проблемної ситуації і спонукання учнів до розуміння і “прийняття” пізнавальної задачі;
- керівництво процесом пошукової мислительної діяльності учнів — із використанням системи логічно вмотивованих запитань;
- стимулювання і схвалення пізнавальної діяльності учнів у процесі розв’язання навчальних завдань;
- аналіз успіхів і помилок, труднощів під час розв’язання задач.

Методи навчання мови за характером пізнавальної діяльності

Дослідницький метод – метод навчання, спрямований на залучення учнів до самостійного розв'язання пізнавальної задачі з використанням необхідного обладнання.

Необхідно дотримуватися певних вимог:

- створення проблемної ситуації;
- керівництво учнями під час виокремлення пізнавальної задачі;
- спонукання учнів до пошуків гіпотези, перевірки її достовірності;
- надання допомоги учням у пошуках ефективних методів і резерву знань, необхідних для розв'язання задачі;
- орієнтація учнів на проведення досліджень і систематизацію результатів проведеної роботи;
- включення учнів у самостійний аналіз ходу та результатів дослідної роботи.

Методи навчання мови за основними дидактичними завданнями

**спрямовані
на**

засвоєння мовних знань,
формування й удосконалення
відповідних умінь і навичок

Методи навчання мови за основними дидактичними завданнями

Методи
оволодіння
знаннями

Методи
формування
вмінь і
навичок

Методи
застосування
здобутих
знань, умінь
і навичок

Інтерактивні методи навчання

спрямовані

на

створення умов для осмислення кожним
учнем своєї діяльності, що звернена до
здатності дитини перебудовувати свої дії,
досвід, мотиви і потреби;

формування в особистості вміння, навички
самостійно вивчати певні явища, процеси,
користуючись при цьому інформацією.

Інтерактивні методи навчання мови

метод проектів	метод ПРЕС	метод “МОЗКОВИЙ штурм”
метод “гронування”	метод “мікрофон”	метод “акваріум”

Інтерактивні методи навчання мови

Метод проектів – система навчання, за якою учні набувають знання, вміння і навички у процесі планування і виконання практичних завдань – проектів, що постійно ускладнюються.

Під час роботи за методом проектів на перше місце ставиться самодіяльність учнів та їхня активність, ініціативність, захопленість.

Проекти мають індивідуальний, груповий чи колективний характер.

Інтерактивні методи навчання мови

Метод ПРЕС – метод, який навчає учнів виробляти й формулювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стислій формі, переконувати інших.

Мозковий штурм (“мозкова атака”) – метод навчання, який передбачає вільне накопичення значної кількості ідей із певної теми спочатку без критичного осмислення.

Інтерактивні методи навчання мови

Метод гронування (асоціативний куш) – метод навчання, який спонукає учнів вільно думати і відкрито висловлюватися з певної теми.

Метод спрямований насамперед на стимулювання мислення учнів про зв'язки між окремими поняттями.

Метод “мікрофон” – метод навчання, який надає кожному учневі можливість сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку.

Інтерактивні методи навчання мови

Метод “акваріум” – метод навчання, який спрямований на організацію діяльності учнів у малих групах, ефективний для розвитку навичок спілкування у такій групі, для вдосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку.

Взаємне навчання – метод навчання, який має на меті надати кожному учневі можливість виконати роль учителя під час опрацювання навчального матеріалу.

Вибір методів навчання мови

Підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога, з одного боку, і відповідати вимогам принципу системності, з іншого боку.

По-перше, методи навчання повинні мати такі основні ознаки:

- бути певною мірою способом руху пізнавальної діяльності учнів;
- визначати логічний шлях оволодіння знаннями, вміннями і навичками;

Вибір методів навчання мови

- відігравати роль інструменту, обміну інформацією між учасниками навчального процесу;
- бути регулятором пізнавальної діяльності учнів; сприяти стимулюванню учіння; бути способом аналізу й оцінки навчальної діяльності.
- **По-друге**, необхідно забезпечувати системність у підході до вибору тих чи інших методів, глибоко розуміючи внутрішні зв'язки і взаємозалежність між ними на рівні функціональних ознак.

Критерії вибору методів навчання мови

- провідні завдання виховання особистості;
- мета і завдання навчання взагалі і конкретного етапу зокрема;
- закономірності і принципи навчання;
- зміст навчального матеріалу;
- навчальні можливості школярів;
- наявність засобів навчання;
- психолого-педагогічні можливості вчителя.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ